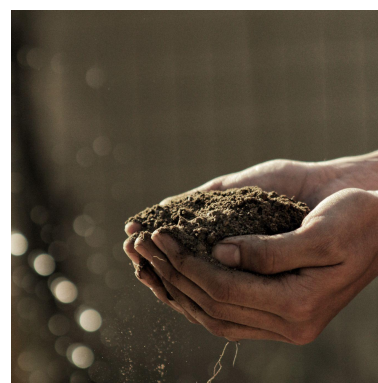
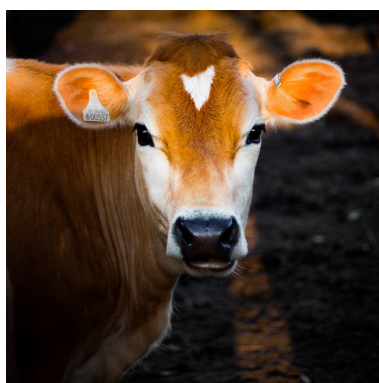
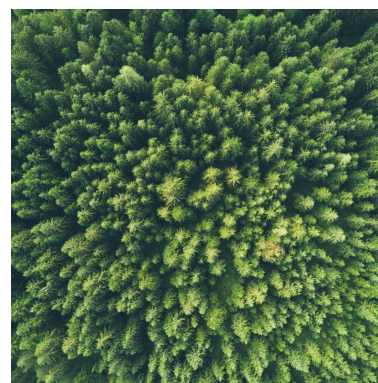

EESTI VEGAN SELTS

Eesti Vegan Seltsi Strateegia

2023–2028

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
Missioon	4
Visioon	4
Eesti Vegan Seltsi väärtused	4
2. Veganlus, säästev areng ja Agenda 2030 eesmärgid	5
3. Eesti Vegan Selts 2023–2028	7
EESMÄRK A: Võimalikult palju inimesi jõuab ning jääb veganluse juurde	7
EESMÄRK B: Institutsioonid toetavad veganlust	8
EESMÄRK C: Eesti Vegan Selts on laia partnervõrgustikuga tugev valdkonna eestkõneleja	9

1. Sissejuhatus

Veganlus kui sotsiaalse õigluse liikumine kasvab jõudsalt üle maailma. Seda toetavad informatsiooni kiire levik, inimeste teadlikkuse tõus ja veganvalikute tegemise üha lihtsamaks muutumine.

Üha rohkem koguneb tõendusmaterjali, mille kohaselt veganlus on globaalselt vajalik ning vältimatu samm. Ennustatakse, et aastaks 2050 kasvab inimkond ligi 9,7 miljardini, mis tähendab, et kiiremas korras tuleb välja töötada jätkusuutlikke vahendeid inimkonna toitmiseks. Massiline loomakasvatus hävitab keskkonda ning liigset loomse toidu tarbimist seostatakse ka teiste globaalsete probleemidega (nt kroonilised haigused, näljahäda, veepuudus, antimikroobikumiresistentsus jms). [ÜRO](#) on hoiatanud loomakasvatuse tohutute keskkonnamõjude eest. [WHO](#) ja [World Cancer Research Fund](#) propageerivad vähiennetuseks peamiselt taimse toidu söömist. Ka [Harvardi](#) ja [Oxfordi](#) ülikoolid on asunud toetama loomse toidu vähendamist ja taimse osakaalu suurendamist nii tervislikel kui ka keskkondlikel põhjustel.

Vegantoitumine on igas eluetapis heaks kiidetud paljudes riiklikes toitumissoovitustes, nt [Suurbritannias](#), [USA-s](#), [Austraalias](#), [Kanadas](#). [Soomes](#) on eraldi välja töötatud toitumissoovitused lastele, mis kinnitavad, et hoolikalt koostatud vegantoitumine sobib rasedatele, imetavatele emadele, lastele ja noortele. 2023. aastal valminud uued [Põhja- ja Baltimaade toitumissoovitused](#) näevad ette peamiselt taimset menüüd ning toetavad vegantoitumist.

Taimse toitumise positiivne toime tervisele avaldub kõige ilmekamalt selle mõjus neile kroonilistele haigustele (südame- ja veresoonkonna haigused, vähk, diabeet) ja haiguste riskiteguritele (ebatervislik toitumine, kõrgenenud vererõhk, ülekaal ja rasvumine, kõrgenenud veresuhkur, kõrgenenud vere kolesterool), mille arvele jääb valdav osa surmadest ja haiguskoormuse tõttu kaotatud eluaastatest nii Eestis kui globaalselt. Krooniliste haiguste epideemiale efektiivsete lahenduste leidmine on inimkonna üks olulisemaid ülesandeid ning tervislik taimne toitumine pakub siin lihtsa, taskukohase ja väga efektiivse lahenduse.

Peale selle, et veganlus on kasulik keskkonnale ja tervisele, loobutakse loomsetest toodetest ja loomade kasutamisega seotud harjumustest ja tavadest ka eetilistel põhjustel. Igal aastal tapetakse toiduks [80 miljardit maismaalooma](#) ning [0.97 - 2.7 triljonit merelooma](#). Lisaks toidule kasutatakse loomi tarbeesemete tootmisel, meelelahutuses ja loomkatsetes. Vastuoluliselt tapame tänapäeval rohkem loomi ja peame neid piinarikkamal viisil kui kunagi varem ajaloos. Samal ajal on loomaõiguslus ja sellega haakuvad eetikasuunad alates eelmise sajandi viimasest veerandist arenenud väga kiirelt nii kodanikuühiskonnas, ettevõtluses kui ka akadeemilistes ringkondades. 2012. aastal avaldas rahvusvaheline neuroteadlaste paneel deklaratsiooni „[The Cambridge Declaration on Consciousness](#)“, milles

kinnitatakse, et nagu inimesedki, on ka loomad teadlikud olendid, kes on võimelised tahtlikult käituma. Kuigi loomad loetakse enamikus jurisdiktsioonides asjadeks, on kohati antud mõnedele liikidele või individidele [isiku staatus või põhiõigused](#). Hoolimata ühiskonna jätkuvalt vastuokslikust suhtumisest loomadesse, on üha tugevamalt võetud suund nende suurema väärtustamise poole, millele veganeetika annab loogilise raamistiku.

Eesti Vegan Selts töötab selle nimel, et inimesed saaksid teha informeeritud ja eetilisi valikuid. Meie strateegia asetab seltsi tegevused üleilmsesse konteksti, mis kujundab meie järgmise viie aasta tööd.

Missioon

Aitame inimestel teha loomade, tervise ja keskkonna suhtes vastutustundlikumaid valikuid ning jõuda ja jääda veganluse juurde.

Visioon

Veganmaailm, kus inimesed ei kasuta ega tarbi loomi ning planeedi ressursidega käiakse ümber vastutustundlikult.

Eesti Vegan Seltsi väärtused

Seisame vägivaldatu maailma eest

Vägivallatus maailmas elavad kõik olendid vabadena vaimsest ja füüsilisest vägivaldast. Inimesed ei tarbi teisi loomi ega kasuta neid ressursina, vaid kohtlevad neid kaastundlikult, pidades lugu nende õigusest elule. Veganlus on vägivaldatu maailma üks eeldustest.

Toetame kõiki vabadusliikumisi

Vägivald on mitmetahuline nähtus, mis avaldub erinevates rõhumisvormides. Kõik inimesed ja teised loomad väärivad kaastunnet ja austust. Näeme veganlust osana sotsiaalse õigluse raamistikust ning toetame liikumisi, mis annavad hääle marginaliseeritud gruppidele, kes töötavad võrdsuse ja võrdsete võimaluste saavutamise nimel.

Edastame tõenduspõhist teavet

Lähtume oma töös tunnustatud teadus- ja erialaorganisatsioonide seisukohtadest. Püsime sõltumatutena era- ja ärihuvidest ning jagame ajakohast ja tõenduspõhist

infot veganluse kohta.

Mõtleme piirideülele ja võtame vastutuse

Meie isiklikud valikud mõjutavad elusid ja loodust ka teispool maakera. Julgeme muutuda ise, et muuta maailma, tehes inimeste ja teiste loomade heaoluga arvestavaid valikuid, mis peavad silmas meie ühist elukeskkonda maakeral.

Väärtustame üksteist

Arvestame oma töös üksteisega, austades iseenda ja teiste vajadusi, hoides õhkkonna positiivse, suheldes partnerite ja toetajatega heas usus ja avatud meelel ning väärtustades kõigi panust veganmaailma jõudmisel.

2. Veganlus, säästev areng ja Agenda 2030 eesmärgid

ÜRO liikmena on Eestil kohustus ja võimalus panustada 2015. aastal kokku lepitud [säästva arengu eesmärkide](#) ehk Agenda 2030 saavutamisse. Teadlik veganlus on kiireim viis tagada kõikidele vanuserühmadele hea tervis ja heaolu (eesmärk 3), tagada säästev tarbimine ja tootmine (eesmärk 12) ja võtta kiiresti vastu meetmeid kliimamuutuste ja nende mõjuga võitlemiseks (eesmärk 13).

Eesti Vegan Selts lähtub oma tegevustes säästva arengu eesmärkidest, et aidata kaasa Agenda 2030 eesmärkide saavutamisele üleilmselt. Töötame järgmiste alaeesmärkide saavutamise nimel:

„3. Tagada kõikidele vanuserühmadele hea tervis ja heaolu
3.4 Vähendada ennetustegevuse ja ravimise abil 2030. aastaks kolmandiku võrra mittenakkavatest haigustest tingitud enneaegsete surmade arvu ning edendada vaimset tervist ja heaolu.“

Eesmärgi indikaatoriteks on südame- ja veresoonkonnahaigustest, vähist ja diabeedist tingitud surmajuhtumite vähenemine. Uuringud on näidanud, et veganitel esineb liha söövatest inimestest oluliselt vähem mitmeid kroonilisi haigusi ja haiguste riskitegureid, sh südame- ja veresoonkonnahaigusi, teatud vähiliike, II grupi diabeeti jm.

Täisväärtuslik veganlus panustab seega efektiivselt mittenakkavate haiguste ennetamisse ja ravisse ning rahvatervise üleüldisesse paranemisse. Veganluse tervisemõjudest loe lähemalt [siit](#).

„12. Tagada säästev tarbimine ja tootmine
12.8 Tagada 2030. aastaks, et kõik inimesed on informeeritud ja teadlikud säästvast arengust ning loodusega kooskõlas olevast eluviisist.“

Loomade massiline kasvatamine ja tarbimine ei ole jätkusuutlik ega säästlik. See on väga ressursimahukas tööstus, mis tarbib maad, vett ja loodusvarasid, mis võiksid minna otse teiste globaalsete probleemide lahendamiseks. [Liha- ja piimatoodete tootmine](#) võtab 83% põllumaad ning toodab 58% põllumajandussektori kasvuhoonegaasidest. Samas annavad liha- ja piimatooted kokku vaid 18% kaloritest ning 37% valgust, mida inimesed tarbivad. On selge, et loomse toiduga ei ole võimalik ära toita maailma kiirelt kasvavat rahvastikku, tagades samas nii loomade kui inimeste heaolu.

„13. Võtta kiiresti kasutusse meetmeid kliimamuutuste ja nende mõjuga võitlemiseks

13.3 Täiustada haridust, teadlikkuse suurendamist ning inimeste ja asutuste suutlikkust kliimamuutuse leevendamise, nendega kohanemise, nende mõjude vähendamise ja nende eest varase hoiatamise valdkonnas.“

ÜRO [raportid](#) kinnitavad, et kõige enam soodustab kliimasoojenemist loomakasvatus, mille mõjul eraldub atmosfääri lisaks suurele kogusele süsihappegaasile nii metaani kui ka lämmastikoksiidi. Loomade seedetegevuse tulemusena paiskub keskkonda miljardeid tonne metaani (CH₄), mille kliimat soojendav mõju on 23 korda tugevam kui süsihappegaasil.

Eesti Vegan Selts tegeleb loomatööstuse ja keskkonna suhteid analüüsiva teavitustööga, tõstes seeläbi teadlikkust ka kliimamuutustest. Loe loomade tarbimisega seotud keskkonnamõjudest lähemalt [siit](#).

Eestis on välja töötatud „Eesti 2035“ strateegia, mis tegeleb lisaks eesti keele ja kultuuri säilitamisele peamiselt Agenda 2030 eesmärkide saavutamiseks. Sel on viis strateegilist sihti, mille alla on jaotatud 17 üleilmset säästva arengu eesmärki. Eesti Vegan Selts leiab, et veganlusel on roll ja edasiviiv jõud kõigi viie sihi kontekstis. Lähemalt saab seltsi analüüsi lugeda [siit](#).

Lisaks jätkusuutlikkusele ja säästlikkusele ning nendega põimunult on olulised eetilised küsimused. Igasuguse loomade kasutamisega toiduks, kehakatteks, meelelahutuseks või muudel eesmärkidel kaasnevad paratamatult kannatused. Igaühel on aga võimalik neid vähendada, tehes veganiks hakates eetilisemaid ja keskkonnasäästlikumaid valikuid. Loe loomade tarbimisega seotud eetiliste küsimuste kohta lähemalt [siit](#).

Eesti Vegan Seltsi eesmärk on, et võimalikult paljud inimesed jõuaksid veganluseni ning jääksid püsivalt selle eluviisi juurde, mis väljenduks üha suuremas veganite arvus. Oktoobris 2018 MTÜ Loomuse ja Eesti Vegan Seltsi tellitud Kantar Emori uuringu [tulemustest selgus](#), et 3,2% Eesti noortest vanuses 15-24 eluaastat on veganid. Veganite osakaal selles vanuserühmas on enam kui viis korda kõrgem veganite arvust kogu Eesti elanikkonnas (0,6%). Olemasolevate andmete põhjal saab teistest maadest ülevaate [Wikipediast](#), kus kõige kõrgema veganite osakaaluga riigina tuuakse välja Iisrael (5% rahvastikust).

Veganite hulk, nagu ka huvi veganluse vastu, on jõudsalt tõusmas, peegeldudes vegangruppide kiires kasvus sotsiaalmeedias, seltsi liikmeskonna laienemises ning ulatuslikumas meediakäsitlemisel. Võib eeldada, et mida rohkem inimesi valib veganluse, seda kiiremini veganlus levima hakkab. EVSi strateegiliste eesmärkide

saavutamist mõõdamegi edaspidi selle järgi, kui suur osa Eesti rahvastikust on veganid.

Eesti Vegan Seltsi KOHALIKU TASANDI STRATEEGILINE EESMÄRK AASTAKS 2028: 5% Eesti elanikkonnast on veganid.

3. Eesti Vegan Selts 2023–2028

Seltsi põhikirjaline eesmärk on edendada veganlust Eestis. Siiani oleme tegelenud põhiliselt teavitustööga, millega jätkame ka järgmisel viiel aastal, et võimalikult paljud inimesed jõuaksid veganluseni. Perioodil 2023–2028 tegutseme üha tugevamini ka huvikaitsevaldkonnas, et Eesti veganitel oleks lihtsam Eestis jätkusuutlikult vegan olla, ning kasvatame organisatsiooni tegevusvõimekust, et olla partneriks nii avalikule kui erasektorile.

Strateegilise eesmärgini ehk 5% veganiteni Eesti elanikkonnast jõuame, a) soodustades võimalikult paljude inimeste jõudmist ning jäämist veganluse juurde b) edendades institutsionaalseid muudatusi, mille tulemusel muutub veganvalikute tegemine kättesaadavaks kõikjal. Ühtlasi c) arendame Eesti Vegan Seltsi, et veganitel oleks Eestis tugev eestkosteorganisatsioon.

EESMÄRK A: Võimalikult palju inimesi jõuab ning jääb veganluse juurde

Veganluse kohta on tänapäeval palju infot, kuid see on peamiselt kättesaadav interneti vahendusel ingliskeelsest välismeediast. Selleks, et Eesti inimeste teadlikkus veganlusest kasvaks, on oluline, et nendeni jõuaks adekvaatne info veganluse kohta ka kohalikus keeles. Eesti Vegan Selts töötab selle nimel, et veganlust kajastataks meedias toetavalt ja mitmekülgset, jätkates teavitustööd ka perioodil 2023–2028 ning laiendades tegevusi.

ALAEESMÄRGID:

A1: Eesti inimesed on teadlikumad veganluse põhjustest ja võimalustest ning tunnevad veganluse vastu suuremat huvi.

A2: Avalikkuses ja meedias käsitletakse veganlust rohkem, asjatundlikumalt ja mitmekülgsemalt.

A3: Eesti veganid ja veganlusest huvitatud inimesed saavad veganluse kohta tõenduspõhist teavet.

A4: Eesti veganid leiavad eest toetava kogukonna, kus kogemusi ja mõtteid vahetada.

Nende eesmärkide saavutamiseks:

- jätkame veganlusealase tõenduspõhise ja kaasaegse infoloomega veebis ja trükis;
- tagame toitumisnõustamise ja teised veganluse juurde jäämist toetavad teenused;
- korraldame koos partnerorganisatsioonidega Veganmessi, et tõsta huvi, nõudlust ja pakkumist taimetoidumaastikul;

- viime koos partnerorganisatsioonidega läbi iga-aastaseid vegankampaniaid, tõstes kampaniate nähtavust ja laiendades ulatust;
- korraldame üle Eesti erinevaid üritusi, nagu filmi- ja vestlusõhtud ning toiduvalmistamise töötoad;
- jätkame veganlusealase meediatöoga, sh blogipostitustega, artiklitega ja esinemistega meedias;
- aasta veganteo tunnustamisega, et tõsta esile Eestis aktiivselt veganluse levikusse panustanud inimesi või ettevõtteid ning nende saavutusi.
- jõuame igal aastal uue sihtrühmani (eakamad, tsöliaakiahaiged) , et leida uusi koostöövõimalusi;
- laiendame koostööd vegan ettevõtjatega, et tutvustada laiematele sihtrühmadele vegantooteid ja -toitu.

Veganteavituse tulemusena on aastaks 2028:

- veganvalikute tegemine üksikisiku tasandil muutunud lihtsamaks tänu parematele teadmistele veganeluviisist ja toele selle järgimisel;
- üha rohkem inimesi valinud veganluse, identifitseerides end veganina.

EESMÄRK B: Institutsioonid toetavad veganlust

Selleks, et inimesed saaksid säilitada veganeluviisi, on vaja mitmeid, sealhulgas institutsionaalseid muutusi, mis soodustaksid veganvalikute tegemist. Oleme seniajani keskendunud tõenduspõhise info vahendamisele veganluse kohta ning müütide ümberlükkamisele, kuid käivitame perioodil 2023–2028 ka huvikaitseuuna, et institutsioonid ehk eelkõige avalik sektor toetaks veganvalikute tegemist.

ALAEESMÄRGID:

B1: Avalikes asutustes (sh vanglad ja kaitsevägi), eelkõige haridusasutustes pakutakse veganitele ja veganperede lastele täisväärtuslikku vegantoitu.

B2: Eesti tervishoiutöötajad on teadlikud vegantoitumise tervisemõjudest ja aktsepteerivad veganlust kui tervislikku toitumisviisi.

B3: Eesti haridusasutused aktsepteerivad ja käsitlevad veganlust toetavalt.

Nende eesmärkide saavutamiseks:

- jätkame veganlusealase tõenduspõhise infoloomega veebis ja trükis;
- tagame toitumisnõustamise teenuse;
- algatame koostöö avaliku sektori organisatsioonidega, et luua võimalused täisväärtusliku vegantoidu saamiseks avalikes asutustes;
- panustame veganlusega arvestavasse seadusloomesse;
- algatame koostöö valdkondlike (tervishoiutöötajate, haridustöötajate) organisatsioonidega, et tagada ekspertide kaasaegsed teadmised veganluse kohta.

Huvikaitsetöö tulemusena on aastaks 2028:

- laienenud veganvalikute tegemise võimalused avaliku sektori asutustes;
- veganitel, sealhulgas veganperes kasvavatel lastel, võimalik avalikus sektoris saada täisväärtuslikku vegantoitu, tuge ja infot, kuidas jätkusuutlikult veganina elada;
- avalik sektor asunud toetama veganlust lahendusena üleilmsetele säästva arengu probleemidele.

EESMÄRK C: Eesti Vegan Selts on laia partnervõrgustikuga tugev valdkonna eestkõneleja

Esimesed kümme tegutsemisaastat panustasid seltsi juhatus ja liikmed veganlusealasesse teavitusse vabatahtliku tööna, millega on loodud organisatsioonile tugev põhi. Järgmise viie aasta jooksul muudame seltsi tegevuse püsivamaks, arendades seltsi rahastamist, kaasajastades töökorraldust ja võimalusel loome püsivad töökohad oma valdkonna ekspertide jaoks, et Eesti Vegan Selts areneks tugevaks valdkonna eestkõnelejaks.

ALAEESMÄRGID:

C1: Meil on püsivad rahastusallikad, mis tagavad seltsi sõltumatuse ja kestliku strateegiliste eesmärkide poole liikumise.

C2: Meie igapäevatöö on struktuurne ja korraldatud kaasaegselt ning organisatsioonikeskselt.

C3: Meie töötajad ja spetsialistid on kompetentsed oma ala eksperdid ja meil on tugev toetajate (partnerid, liikmed, vabatahtlikud) võrgustik.

C4: Eesti Vegan Selts on tuntud kui usaldusväärne ja kompetentne valdkonna eestkõneleja.

Nende eesmärkide saavutamiseks:

- arendame annetuste kogumist ja omatulu teenimiseks teenuseid;
- arendame organisatsiooni töömeetodeid;
- loome strateegiliste eesmärkide saavutamiseks vajalikud töökohad;
- võimestame töötajaid ning kaasame toetajaid;
- tõstame Eesti Vegan Seltsi legitiimsust, kasvatades partnervõrgustikku ja tehes koostööd teiste organisatsioonidega nii avalikus, mittetulundus- kui ärisektoris, sealjuures rahvusvaheliselt.

Aastaks 2028 on Eesti Vegan Selts tugeva toetusvõrgustikuga sõltumatu, püsiv ja professionaalne huvikaitseorganisatsioon.